Վերապատրաստող կազմակերպություն

ՀՀ ԿԳՄՍ <<**Մարտունու Տ. Աբրահամյանի անվան ավագ ենթակա ուսուցիչների վերապատրաստում**>>

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝ Ուղղագրության ուսուցումը «Խճանկար կամ Զիգսո» մեթոդով

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ՎԱՅՐԸ՝ Մարտունի

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ՝ Հասմիկ Բեյբության

ՈՒՍՈՒՑԻՉ՝ Արմինե Գևորգյան

ԴՊՐՈՑ՝ <<Ն.Գետաշենի Ա.Եղիազարյանի անվան թիվ 2 միջնակարգ դպրոց>>

Մարտունի - 2022թ.

Բովանդակություն

Ներածություն……………………………………………………………..3

Գրական ակնարկ …………………………………………………………6

Փորձարարական հետազոտություն ……………………………………10

Խմբի նկարագիրը………………………………………………………….10

Փորձարարական դասեր ………………………………………………………11

Փորձարարական դաս 1……………………………………………..…..11

Փորձարարական դաս 2………………………………………………….12

Վերլուծություն ……………………………………………………………..13

Գրականության ցանկ…………………………………………………14

Հավելված ………………………………………………………………15

Դասապլան 1……………………………………………………….15

Դասապլան 2………………………………………………….17

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Թեմայի արդիականությունը: Ուղղագրությունը հայոց լեզվի կարևորագույն բաժիններից մեկն է, որի ուսուցումը չի

կորցնում իր թարմությունն ու արդիա-կանությունը. գրագետ սերունդ կրթելու գործում մեծ դեր ունի ուղղագրության ուսուցման արդյունավետ կազմակերպումը, ինչն իր մեջ ներառում է թե՛ ճիշտ մեթոդների ընտրությունը, թե՛ վարժությունների բազմակողմանի ուղղվածություն ունեցող համակարգի գործադրումը, թե՛ ուսուցման կազմակերպման արդյունավետ ժամանակահատվածի ընտրությունը, թե՛ այդ ուղղությամբ տարվող աշխատանքների հետևողականության ապահովումը:

Անշուշտ, տարրական դասարաններում ուղղագրության ուսուցումն սկսվում է գրաճանաչության ուսուցմանը զուգընթաց և շարունակական բնույթ կրում՝ զուգորդվելով լեզվական տարրական գիտելիքների ուսուցման հետ և ընդգրկելով գործնական աշխատանքների ամենաբազմազան առաջադրանքներ, քանի որ ուղղագրության ուսուցումը մայրենիի դասավանդման այս փուլում ունի առավելապես գործնական դրսևորում: Ուղղագրության ուսուցման մեթոդների բազմազանության ապահովման հարցը մայրենիի մեթոդիկայի մշտապես արդիական մնացող խնդիրներից է հատկապես հետաքրքրական վարժությունների կիրառման տեսանկյունից, քանի որ միայն մեխանիկական արտագրությունները և թելադրությունները չեն կարող լիարժեք լուծել կրտսեր դպրոցականի ուղղագրական կարողությունների ձևավորման և այդ առումով՝ երեխայի գրագիտության հարցը:

Ուսումնասիրության նպատակը: Ուսումնասիրելով ուղղագրության ուսուցման սկզբունքներն ու մեթոդները՝ քննել ուղղագրական կարողությունների ձևավորման գործընթացի արդյունավետության բարձրացման հնարավորությունները հետաքրքրաշարժ վարժությունների կիրառման դեպքում և առաջադրել հետաքրքրաշարժ վարժությունների համալիր:

Ուսումնասիրության խնդիրներն են՝

1. ուսումնասիրել ուղղագրության ուսուցման սկզբունքներն ու մեթոդները և ուղղագրական կարողությունների ձևավորման գործընթացը.

ուսումնասիրել հետաքրքրաշարժ վարժությունների դերը բաղաձայնների ուղղագության ուսուցման գործընթացում:

Ուսումնասիրության նորույթը: Ուղղագրական կարողությունների ձևավորման գործընթացում հետաքրքրաշարժ վարժությունների կիրառման ազդեցության ուսում-նասիրությունն ու վերլուծությունը նոր մոտեցում կարող է լինել ուղղագրության ուսուցման հիմնական ձևերի՝ արտագրությունների և թելադրությունների շղթայում:

Ուսումնասիրության տեսական նշանակությունը: 5-րդ դասարաններում ուղղագրության ուսուցման մեթոդների և հետաքրքրաշարժ վարժությունների համա- կարգի կիրառումն ու դրա վերլուծությունը, կարող են նպաստել ուսումնական գործընթացի կազմակերպման տեսական հիմունքների սահմանմանը և մեթոդական նոր հնարների մշակմանը:

Ուսումնասիրության գործնական նշանակությունը: Ուղղագրական կարողությունների ձևավորման գործընթացը երկարատև ու մի քանի հաջորդական փուլերից բաղկացած աշխատանք է ենթադրում, ուստի ուղղագրության ուսուցման մեթոդների տեսական ուսումնասիրությունը և գործնական առաջադրանքների կամ հետաքրքրաշարժ վարժությունների համակարգումը կնպաստեն ուսումնական գործընթացի արդյունավետության բարձրացմանն ու կատարելագործմանը:

Ուղղագրական օրինաչափությունների ուսուցումը, ըստ էության մեծապես նպաստում է ոչ միայն ճիշտ գրելու, այլև անսխալ կարդալու կարողության մշակմանը և հսկայական նշանակություն ունի մարդու լեզվական կուլտուրայի բարձրացման համար: Հայտնի է, որ ուղղագրական սխալները ոչ միայն մթագնում կամ աղավաղում են բառի իմաստը, այլև փոխում նախադասության միտքը կամ երկընտրանքի կասկածի տեղիք տալիս:

Նման շփոթումներից խուսափելու համար հենց առաջին դասարանից սկսած՝ որոշակի աշխատանք պետք է տանել աշակերտների մեջ անհրաժեշտ ուղղագրական կարողություններ մշակելու ուղղությամբ: Դրա համար երեխաներից ոչ միայն մտավոր լուրջ գործունեություն է պահանջվում այլև

լսողության, տեսողության, խոսելու օրգանների և ձեռքի մկանային համակարգի զարգացման նպատակով տարվող վարժությունների կատարման համբերատար ու հետևողական աշխատանք, որովհետև միայն այդ բոլորը համատեղ վերծված կարող են նպաստել բառի գրության մտապահմանը: Մայրենի լեզվի տարրական դասընթացում ուղղագրության ուսուցման առանձին բաժին չկա, սակայն ուղղագրության ուսուցումը կազմում է այդ դասընթացի[1] հիմնական խնդիրներից մեկը, քանի որ առանց ուղղագրության և ուղղախոսության տարրական գիտելիքների դժվար է պատկերացնել կարդալու և գրելու, բանավոր և գրավոր խոսքի ուսուցումը:[1]

Հայերենի ուղղագրության մեջ տարբերակվում են մի քանի բաժիններ.

1. Ձայնավորների ուղղագրություն, որի մեջ մտնում է օ (ո), է (ե), ը ձայնավորների ուղղագրությունը բառասկզբում և բառամիջում, ո, ե, երկհնչյունը, և երկհնչյուն կամ եռահնչյուն և-ի ուղղագրությունը բառասկզբում և բառամիջում, ը-ի և և-ի ուղղա- գրությունը տողադարձի ժամանակ:
2. Երկհնչյունների ուղղագրություն, որի մեջ մտնում է յու, յա, յո, յե, յի և այ, ույ, ոյ, եյ երկհնչյունների, այսինքն՝ յ կիսաձայնի և ա, օ, ու, ի, է ձայնավորների կապակ- ցությունների ուղղագրությունն:
3. Բաղաձայների ուղղագրություն, որի մեջ մտնում են երկաստիճան և եռաստիճան այն բաղաձայների ուղղագրությունը, որոնք իրենց տեղերը փոխում են արտասանությամբ շատ նման իրենց համապատասխան զույգերի հետ (բ-փ, գ-ք, դ-թ, ձ-ց, ջ-չ, ղ-խ, հ) և որոնց ուսուցումը մեծապես կապում է նաև ուղղագրության հետ:

Միջին դասարաններում ուղղագրության ուսուցումը, ըստ էության, միաձուլվում է մայրենի լեզվի ամբողջ դասընթացի հետ և ամբողջ ուսումնառության ընթացքում մատուցվում է փոքրիկ բաժիններով, որոնք տրվում են որոշակի ընդմիջումներով, որպեսզի հնարավոր լինի այդ ընթացքում

[1]

ուսուցված կանոնը լրիվ յուրացնել տալ: Այս առումով ուղղագրության ուսուցումն իսկապես բազմաթիվ թելերով միահյուսվում է լեզվի ուսուցման ուղղությամբ տարվող մյուս բոլոր աշխատանքների հետ՝ որպես դրանց բաղկացուցիչ մաս: Հայերենի ուղղագրության մի զգալի մասն էլ զուտ քերականական հիմք ունի և առանց քերականական հիմնական օրինաչափությունները բացատրելու, հնարավոր չէ դրանց ուսուցումը ապահովել: Ուղղագրության այս բանժնի ուսուցումն սկսվում է դեռևս գրաճանաչության շրջանից և շարունակվում մինչև ոչ միայն տարրական, այլ և համակարգված դասընթացի ուսուցման ավարտը:

Գրական ակնարկ

«Խճանկար կամ Ջիգսո» մեթոդը համագործակցային ուսուցման մեթոդ է, որի կիրառության ժամանակ աշակերտները խորամուխ են լինում ուսումնական նյութի որոշակի հատվածի, որոշակի դրույթների և որոշակի հիմնախնդիրների մեջ և դրանք ուսուցանում իրենց դասընկերներին: Այս մեթոդի կիրառման ժամանակ աշակերտները համագործակցային խմբերով միևնույն թեմայի շուրջ աշխատում են առանձին ուղղություններով: Բոլոր խմբերի գործունեության արդյունքները միավորվում են և դառնում են ողջ դասարանի սեփականությունը: Այսպիսով՝ նյութն ուսումնասիրվում է հատվածաբար կամ տարբեր կողմերից, ապա պատկերն ամբողջանում է, երբ միավորվում են խմբային աշխատանքների արդյունքները: Մեթոդին բնորոշ հատկություններից է այն, որ սովորողները մեծ պատասխանատվություն են կրում միմյանց ուսումնառության համար, հանդես են գալիս և սովորողի, և սովորեցնողի դերերում:

Մեթոդի նպատակները

1. Նպաստել առաջադրված նյութը տարբեր կողմերից ուսումնասիրելուն` անդրադառնալով թեմային առնչվող տարբեր ոլորտներին:
2. Նույն նյութի մասին տարբեր աղբյուրներ ուսումնասիրելու հնարավորություն ընձեռնել:
3. Ընկերների հետ համագործակցելով` օգնել գտնելու առաջադրված հարցերի պատասխանները:
4. Մշակել փորձագիտական կարողություններ` ըստ տրված նյութի ամբողջացնելու և հաղորդելու տեղեկատվությունը:
5. Հնարավորություն ստեղծել միաժամանակ դառնալու և սովորող և սովորեցնող:
6. Նոր նյութը յուրացնել արդեն դասարանում:

Խճանկարի փուլերը

Փուլը	Նկարագրությունը
Նյութի ուսումնասիրություն և տեղեկատվության հավաքում	Աշակերտները բաժանվում են հենակետային խմբերի: Խմբի յուրաքանչյուր անդամ դառնում է որևէ ենթաթեմայի փորձագետ: Փորձագետները ուսումնասիրում են իրենց ենթաթեման, հավաքում են տեղեկատվություն:
Աշխատանք փորձագիտական խմբում	Փորձագիտական խմբերի աշակերտները համեմատում և հարստացնում են իրենց նյութերը:
Աշխատանք ուսումնական խմբում	Յուրաքանչյուր փորձագետ հենակետային խմբի մյուս անդամներին սովորեցնում է իր ենթաթեման:
Ավարտական աշխատանք	Աշակերտները անհատական ստուգողական են հանձնում ամբողջ թեմայից:
Ամփոփում	Արդյունքներն ամփոփում են ըստ անհատական և խմբային ցուցանիշների:

«Խճանկար»-1

1. Թեման բաժանել առանձին ամբողջական մասերի, հատվածների: Կարևոր է հաշվի առնել աշխատանքը կատարող աշակերտների գիտելիքները և, եթե անհրաժեշտ է, ընտրել տարբեր բարդության ու հագեցվածության հատվածներ:

2. Ստեղծել չորս-հինգ հոգուց բաղկացած համագործակցային խմբեր (նպատակային խմբեր ձևավորելիս հնարավորության դեպքում հաշվի առնել սովորողների հետաքրքրություններն ու ցանկությունները):

3. Համագործակցային խմբերում մասնակիցներին համարներ են տրվում (1,2,3,4...):

4. Նույն համարները կրող մասնակիցները միավորվում են նոր՝ փորձագիտական խմբերում (1.1,1...; 2.2,2... և այլն): Յուրաքանչյուր փորձագիտական խմբի տրվում է առանձին առաջադրանք (օրինակ՝ եթե նյութը հատվածների է բաժանվել, փորձագետների 1-ին խումբը կաշխատի նյութի առաջին հատվածի վրա, 2-րդ խումբը՝ երկրորդի և այլն):

Խմբային աշխատանքների ընթացքը կախված է հատվածի, նյութի կամ ուսումնասիրվող ոլորտի առանձնահատկություններից: Առանձին դեպքերում սովորողներն իրենք կարող են մշակել իրենց խմբի աշխատանքային պլանը: Իսկ սա իր հերթին պայմանավորված է նրանով, թե «Խճանկար» մեթոդը դասի ընթացքում կամ ուսուցման մեջ ինչ տևողությամբ է կիրառվում:

- Առաջադրանքը կատարելիս աշակերտները կարող են դասագրքի տրված գլխից տարբեր հատվածներ, նույն թեմայի վերաբերյալ տարբեր կարճ պատմություններ կամ նույն հեղինակի այլ պատմվածքները կարդալ:
- Առանձին հետազոտությունների առարկա կարող են դառնալ ժամանակակից մոտեցումները տվյալ հարցի վերաբերյալ:

5. Մեթոդի ամփոփիչ քայլն այն է, որ աշակերտները վերադառնում են համագործակցային խմբեր և հաշվետվություն են տալիս

խմբին իրենց փորձագիտական խմբի ուսումնասիրած նյութի մասին՝ հանդես գալով նաև ուսուցանողի, սովորեցնողի դերում.

- ներկայացվում են խմբային քննարկումների, աշխատանքների արդյունքները,
- աշակերտները իրենց սովորածը սովորեցնում են միմյանց,
- միավորվում, ամբողջանում են գիտելիքները:

6. Ամփոփիչ փուլը առաջանում է, երբ համագործակցային խմբերը 2-3 րոպեի ընթացքում ամբողջ դասարանին իրենց նախընտրած ձևով ներկայացնում են թեման:

Ուսուցիչը թեմայի ամփոփման տարբեր հանձնարարություններ կարող է տալ («Ո՞րն էր ամենակարևորը», «Համառոտ ձևակերպե՛ք թեմայի գլխավոր գաղափարը», «Ինչի՞ վրա խումբն առավելագույն ուշադրություն դարձրեց»...):

Այս քայլը հնարավորություն է տալիս միևնույն նյութն ամփոփել և գնահատել տարբեր տեսանկյուններից և մի քանի անգամ:

«**Խճանկար**»-2

Մեթոդի նկարագրությունը

1. Աշակերտները աշխատում են 4 հոգանոց թիմերով (համագործակցային խմբերով): Խմբի անդամներին տրվում են տարբեր փորձագիտական թերթիկներ: Փորձագիտական թերթիկներում զետեղված հարցերը նպատակ ունեն ուղղորդելու տվյալ աշակերտի ընթերցանությունը: Թերթիկները տարբեր են, քանի որ հետագայում տարբերվելու են աշակերտների պարտականությունները: Նրանք օգնելու են հիմնական խմբին՝ համակողմանի յուրացնելու իրենց վստահված և փորձագիտական թերթիկում նշված հատվածը:

2. Աշակերտներին տրվում է որոշակի ժամանակ՝ ամբողջ նյութը կարդալու համար: Բոլորը պետք է նյութը կարդան ամբողջությամբ՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով այն հատվածներին, որոնք պատասխանում են իրենց փորձագիտական

թերթիկում նշված հարցերին և համապատասխան գրառումներ անեն:

3. Աշակերտները վերախմբավորվում են ըստ թերթիկների՝ կազմելով փորձագիտական խմբեր, որտեղ նրանք քննարկում են թերթիկում նշված հարցերը: Յուրաքանչյուր խմբում ընտրվում է քննարկումը վարող անձ: Ուսուցիչն այդ ընթացքում շրջում է խմբերում որպես մասնակից, անհրաժեշտության դեպքում պարզաբանումներ անում:

4. Փորձագետները վերադառնում են իրենց նախնական համագործակցային խմբերը և ընկերներին սովորեցնում փորձագիտական խմբում յուրացրածը: Փորձագետները ոչ միայն զեկուցում, այլ և պատասխանում են հարցերին և հավաստիացնում, որ բոլորը յուրացրել են տվյալ հատվածը:

5.Վերջին քայլը գնահատումն է: Ուսուցիչը կարող է առաջարկել աշակերտներին գրավոր նշել, թե ինչ ներդրում են իրենք ունեցել խմբի ընդհանուր աշխատանքում:

Մեթոդը կիրառման լայն հնարավորություններ ունի: Այն հավասարապես կարող է օգտագործվել բոլոր առարկաների դասերին: Առավել նպատակահարմար է կիրառել հատկապես ծավալուն, փաստերով ու տվյալներով հագեցած նյութերի վրա աշխատելիս: «Խճանկարը» հիմնականում դասի իմաստի ընկալման փուլի մեթոդ է, որը, սակայն, ներառում է նաև կշռադատման փուլը:

Մեթոդի առավելությունները

- Նյութի բազմակողմանի և ավելի խոր ուսումնասիրություն,
- խմբային աշխատանքը հեշտացնում է նյութի ընկալումը,
- աշակերտը հանդես է գալիս և՛ սովորողի, և՛ սովորեցնողի դերում, որն էլ ստիպում է լինել ուշադիր և պատասխանատու,
- ժամանակի ճիշտ և արդյունավետ օգտագործում,
- հաշվետու լինելու կարողության և անձնական պատասխանատվության ձևավորում,

- նյութը ներկայացվում է բազմապիսի ձևերով, ինչն էլ ընկալման ու կրկնության բազմաթիվ հնարավորություններ է ընձեռնում,
- մոտիվացիաև հետաքրքրությունների բավարարում,
- նոր նյութի յուրացում:

Մեթոդի սահմանափակությունները

-անհրաժեշտ ռեսուրսների ոչ բավարար քանակ,

-հետաքրքրությունների, աշխատանքի ծավալի և ժամանակի անհամապատասխանություն:

Փորձարարական հետազոտություն

Ասա՛ ինձ և ես կլսեմ, ցու՛յց տուր ինձ, և ես կ

շեմ, մասնակի՛ց դարձրու, և ես կհասկանամ:

Չինական ասացվածք

Խմբի նկարագիրը

Գեղարքունիքի մարզի Ներքին Գետաշենի Ա. Եղիազարյանի անվան թիվ 2 միջնակարգ դպրոցի դպրոցի 5-րդ դասարանում, քանի որ այս դասարանում սովորողների մի մասը չի ներգրավվում դասապրոցեսին և ունեն ուղղագրության հետ կապված որոշ դժվարություններ: Այդ իսկ պատճառով ես որոշեցի այդ աշակերտների նկատմամբ կիրառել համագործակցային ուսուցում, ինչը կնպաստի նաև զարգացնել նրանց մոտ տեքստերի հետ ճիշտ աշխատելու հմտությունները, դառնալ ավելի ինքնուրույն և հետ չմնալ ուսումնական ծրագրերից:

Այս դասարանում սովորում են 27 աշակերտ՝ 11 աղջիկ և 16 տղա, որոնք ունեն տարբեր առաջադիմություն և հմտություններ: մայրենի առարկան անցնում են շաբաթական 7 ժամ և դասացուցակում այն տեղադրված է 1-6-րդ ժամերին: Իմ հետազոտական աշխատանքը որոշեցի

իրականացնեմ 8 աշակերտների համար,որոնց կանվանեմ՝ <Ա>, <Ն>, <Գ>, <Դ>, <Ս>, <Ե>, <Ձ>, <Վ>:

Կազմակերպելով համագործակցային ուսուցում, կփորձեմ նրանց մոտ ուժեղացնել համագործակցային հմտությունները՝ թիմային աշխատանք, և կնպաստեմ սովորողների համագործակցային և հաղորդակցական կարողությունների զարգացմանը (խմբային աշխատանք), սովորողների մոտ զարգացնել ստեղծագործական կարողություններ:

Փորձարարական դասեր

Փորձարարական դաս 1

Այսօրվա դասի թեման է՝ << Ը ձայնավորի ուղղագրությունը >> (դասապլանը տեղադրված է հավելված բաժնում): Դասաժամն սկսվեց ողջույնով, հաճախումների ստուգումով (3 աշակերտ բացակա էին), ստուգվեց և քննարկվեց տնային աշխատանքները: Այնուհետև կատարվեց բանավոր հարցում՝ կրկնելու անցած նյութը: Դասը քննարկելուց և ամփոփելուց հետո, առանձնացրեցի հետազոտվող <Ա>, <Ն>, <Գ>, <Դ>, <Ս>, <Ե>, <Ձ>, <Վ> աշակերտներին: Աշակերտներից բացի առանձնացրեցի բարձր առաջադիմություն ունեցող ևս չորս աշակերտների՝ <Մ>, <Յ>, <Է>, <Պ>: Ուսումնական նյութը բաժանեցի չորս մասի: Կազմեցի 4-ական խումբ, որոնցից յուրաքանչյուրում ընդգրկված էին 1-ական բարձր առաջադիմություն ունեցող և 2-ական միջին առաջադիմություն ունեցող աշակերտներ: Ամեն խմբի ներսում յուրաքանչյուր աշակերտ ընտրում է որևէ կետի ուսումնասիրությունը: Իմ հրահանգով բոլոր այն աշակերտները,ովքեր ընտրել էին 1-ին կետը,հավաքվում են մի տեղում, 2-րդ կետն ընտրածները՝ մեկ այլ տեղ և այլն: Այսինքն ձևավորվում են նոր խմբեր,որոնք պիտի աշխատեն միևնույն կետի շուրջ,պիտի ուշադիր կարդան այդ կետում գրվածը, ապա գտնեն բառեր, որոնք համապատասխանում են տվյալ կանոնին: Օրինակ՝ այն խումբը որը պիտի աշխատի առաջին կետի շուրջ,կանոնը կարդում է ,հետո հիշում և գրառում բառեր որոնք սկսվում են **ը** հնչյունով:Աշխատում

են նոր բառեր գտնել, որոնք դասագրքում նշված չեն: Այս աշխատանքը մի փոքր բարդացնում եմ՝ առաջարկելով այդ բառերից մի քանիսը գործածել բառակապակցությունների և նախադասությունների մեջ (տեղադրված է հավելված բաժնում)։ Տրվեց ժամանակ և աշակերտները սկսեցին աշխատել: Խումբն իր կատարած աշխատանքը գրառում է մեծ թղթերի վրա, գունավորում և փակցնում է դասասենյակի պատին: Երբ բոլոր խմբերն ավարտում են իրենց առաջադրանքի կատարումը, վերադառնում են նախկին խմբերը, հետո սկսում են շրջել դասասենյակով և դիտել փակցված թերթերը:

Հանձնարարվեց խմբերին համագործակցելով միմյանց հետ քննարկել աշխատանքները: Այն սովորողը, որը մասնակցել է այդ պաստառի ստեղծման և լրացման աշխատանքներին, բացատրություններ է տալիս տվյալ կանոնի և բերված օրինակների՝ բառերի, բառակապակցությունների, նախադասությունների վերաբերյալ: այսինքն նոր նյութն սովորում են անմիջապես դասարանում՝ միմյանց բացատրելով իրենց սովորածը: Թիրախային ութ աշակերտներին այս ընթացքում պահելով անընդհատ ուշադրության կենտրոնում:

Հավաքվեց աշխատանքները և դասն ավարտվեց տնային աշխատանքի հանձնարարումով:

Փորձարարական դաս 2

Այսօրվա դասի թեման է՝ Հ.Ք. Անդերսեն <<Սոխակը>>, Գ-Կ-Ք բաղաձայնների ուղղագրությունն ու ուղղախոսությունը (դասապլանը տեղադրված է հավելված բաժնում)։ Դասաժամն սկսվեց ողջույնով, հաճախումների ստուգումով (1 աշակերտ բացակա էր), ստուգվեց և քննարկվեց տնային աշխատանքները: Այնուհետև կրկնեցինք անցած նյութը: Քանի որ օրվա թեման բավականին մատչելի էր և հեշտ ընկալվող, այդ իսկ պատճառով թեման ամբողջովին հաղորդվեց աշակերտների մասնակցությամբ: Դասը քննարկելուց և ամփոփելուց հետո, հետազոտվող <Ա>, <Ն>,

<Գ>, <Դ>, <Ս>, <Ե>, <Չ>, <Վ> աշակերտներից յուրաքանչյուրին հանձնարարեցի հեքիաթից հատվածներ, որոնցից պետք է դուրս գրեին Գ-Կ-Ք ուղղագրության վերաբերող բառերը և ներկայացնեին դասընկերներին: Իսկ մյուս աշակերտները կարդում են դասը և պատասխանում հարցերին:

Իմ նպատակն է դասարանական ընդհանուր աշխատանքների մեջ օգնել թիրախավորված 8 աշակերտներին՝ հասկանալու և ճիշտ օգտագործելու իրենց ուժեղ և թույլ կողմերը, քաջալերել ,համբերատարությամբ տրամադրել նրանց դասին:

Վերլուծություն

Աշակերտների մտածողությունը զարգացնելու համար՝ անցկացվեց 2 տարբերակված դասեր: Իմ ուշադրության կենտրոնում եմ պահել հիմնականում այն աշակերտներին, որոնք ունեին դժվարություններ ողղագրությունից: Փորձարարական 2 դասերից հետո եկա այն եզրակացության, որ մայրենիի ժամերն ավելի արդյունավետեն դառնում ուսուցման փոխներգործուն և համագործակցային մեթոդների, բազմազան հնարների օգտագործման, դիդակտիկ և ստեղծագործական խաղերի կազմակերպման շնորհիվ: Խճանկար մեթոդն կիրառել իս եկա այն եզրակացության, որ աշակերտները համագործակցային աշխատանքներ կատարել իս, իրենց սովորածը սովորեցնում են միմյանց, միավորվում, ամբողջանում են գիտելիքները: Դասապրոցեսն ավելի հետաքրքիր է դառնում, իսկ նոր դասի մատուցումը ավելի ընկալելի և հեշտ, երբ կարևորվում է աշակերտի նկատմամբ անհատական մոտեցումը և խրախուսելի է դառնում գիտելիքների ձեռքբերումը:

Գրականության ցանկ

1. Տեր-Գրիգորյան Ա.., Հայոց լեզվի մեթոդիկա, Երևան, 1980,
2. Թամարա Թովմասյան, Լիլիթ Գրիգորյան Մայրենի ,,Մեթոդական ձեռնարկ,, , Երևան 2018
3. Դավիթ Գյուրջինյան, Թամար Ալեքսանյան, Աշոտ Գալստյան ,,Մայրենի 5,, դասարան Երևան 2011
4. Ուսուցման ժամանակակից մեթոդներ, հնարներ, վարժություններ, ԿԱԻ Լոռու մասնաճյուղ, ք. Վանաձոր 2008թ

Հավելված

Դասապլան 1

Ուսուցիչ՝ Արմինե Գևորգյան

Առարկա	**Մայրենի**	Ամսաթիվ	12.5.2022թ.	կիսամյակ	1	Դասարան	5ա
Թեմա	Ը ձայնավորի ուղղագրությունը						
Օգտագործվող նյութեր	*5-րդ դասարանի դասագիրք, գրատախտակ, կավիճ, կպչուն թղթեր, գունավոր մարկերներ, պաստառ*						
Դասի նպատակը	ա) իմանալ ը ձայնավորի ուղղագրությունը, բ) կատարել բառային աշխատանք (բառապաշարի հարստացում), գ) նոր սովորած բառերը կարողանալ կիրառել նախադասություններում, դ) հանդուրժող լինել ամենատարբեր կարծիքների հանդեպ, լսել շարունակել միմյանց՝ առանց կրկնելու:						

Ուսուցանման արդյունքներ, որոնք կփաստեն, որ ուսուցումը տեղի ունեցավ	
Վերջնարդյունքները	*Աշակերտը կկարողանա.* ա) կտիրապետի ը-ի ուղղագրության սկզբունքներին,, բ) կսովորի նոր բառեր, գ) կկարողանա նոր սովորած բառերը կիրառել նախադասություններում: Ուսուցչի ընթացիկ նպատակներ Դասարանական ընդհանուր աշխատանքների մեջ օգնել թիրախավորված 8 աշակերտներին՝ հասկանալու և ճիշտ օգտագործելու իրենց ուժեղ և թույլ կողմերը, քաջալերել, համբերատարությամբ տրամադրել նրանց դասին:

Գործողություն	**Ուսումնական**	**Ուսումնական**	**Հարցադրումնե**	**Կիրառվող**

ներ (ժամ/տևողություն)	գործունեություն **Աշակերտներ**	գործունեություն **Ուսուցիչ**	ր	մեթոդ
Մուտք,ներկա-բացակա/3 րոպե/ Սկիզբ 5-7րոպե 25-30 րոպե Ավարտ 5 րոպե	2..*Լսում են, հարցեր տալիս տնային առաջադրանքներից* Կատարում ենք վարժություններ: Վարժություններից դուրս ենք գրում դժվարություն ներկայացնող բառերը, հավելյալ աշխատում ենք այդ բառերի հետ 4. ներկայացնում են առաջադրանքները: Անդրադարձ է կատարվում նոր բառերին, դրանցով կազմվում են նախադասություններ Ուսուցչի օգնությամբ վերհիշում են	1.*հաշվառում է կատարում,:* 2-*Անդրադարձ տնային առաջադրանքներին:* Նոր դասի հաղորդում(օգտագործում ենք գրատախտակին գրված օրինակները : բ) Ուսուցիչը և դասարանը միասին գրատախտակին ստանում են նոր դասի գծապատկերը (բերում են այլ օրինակներ): 3 .*Մատուցում է նոր նյութը:* 4.*Պատասխանում հարցերին, հետևում աշխատանքներին և օգնում, եթե կարիք լինի:* 5.*Անհատապես նշում է աշակերտների յուրաքանչյուրի ձեռքբերումները դասի*	1,Ե՞րբ է բառասկզբում գրվում ը, բերել օրինակներ: 2.Ե՞րբ է բառամիջում գրվում ը, բերել օրինակներ (մասնավորեցնել կնչ մասնիկներից հետո գրվող ը-ի դեպքերը): 3.Ի՞նչ ենք գրում բառավերջում ը լսելիս, բերել օրինակներ: 4-Եթե դեռևս նկատվում է սխալ ըմբռնումներ, ապա հարցերի միջոցով /դիմել աշակերտների օգնության/ վերացնել դրանք	Մտագրոհի մեթոդ: Զույգերով աշխատանք

<table>
<tr><td></td><td>ը-ի գրության առանձնահատկությունները:</td><td>արդյունքում, նշում բացթողումները:</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Տնային աշխատանք</td><td colspan="4">Տնային աշխատանք են հանձնարարվում վարժություններ N5, 6, էջ 42 (քննարկվում է նաև տնային աշխատանքը):</td></tr>
</table>

Փոխտնօրեն -------------------------

Դասապլան 2

Ուսուցիչ՝ Արմինե Գևորգյան

<table>
<tr><td>Առարկա</td><td>Մայրենի</td><td>Ամսաթիվ</td><td>12.5.2022թ.</td><td>կիսամյակ</td><td>1</td><td>Դասարան</td><td>5</td></tr>
<tr><td>Թեմա</td><td colspan="7">Հ.Ք. Անդերսեն <<Սոխակը>>, Գ-Կ-Ք բաղաձայնների ուղղագրությունն ու ուղղախոսությունը</td></tr>
<tr><td>Օգտագործվող նյութեր</td><td colspan="7">5-րդ դասարանի դասագիրք, գրատախտակ, կավիճ, կպչուն թղթեր, գունավոր մարկերներ, պաստառ</td></tr>
<tr><td>Դասի նպատակը</td><td colspan="7">Իմանա՝
• հեքիաթի արտահայտած հիմնական գաղափարը,
• Գ-Կ-Ք բաղաձայնների ուղղագրության ու ուղղախոսության առանձնահատկությունները
• Գ-Կ-Ք բաղաձայնների գրության և արտասանության միջև եղած տարբերությունները</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ուսուցանման արդյունքներ, որոնք կփաստեն, որ ուսուցումը տեղի ունեցավ</td></tr>
</table>

Վերջնարդյունքները	*Աշակերտը կկարողանա* • Ընկալել տեքստի արտահայտած հիմնական գաղափարը՝ ձևավորելով տեքստն ունկնդրելու կարողություն, • Գ-Կ-Ք բաղաձայնների ուղղագրության ու ուղղախոսության կանոնները գործնականորեն կիրառել գրավոր և բանավոր խոսքում, • Ձևավորել անսխալ գրելու ու կարդալու կարողություն:

Գործողություններ **(ժամ/տևողություն)**	**Ուսումնական գործունեություն** **Աշակերտներ**	**Ուսումնական գործունեություն** **Ուսուցիչ**	**Հարցադրումներ**	**Կիրառվող մեթոդ**
Մուտք,ներկա-բացակա /3 րոպե/ Սկիզբ 5-7րոպե 25-30 րոպե	*2.Լսում են, հարցեր տալիս տնային առաջադրանքներից* Կատարում ենք վարժություններ: Վարժություններից դուրս ենք գրում դժվարություն ներկայացնող բառերը, հավելյալ աշխատում ենք այդ բառերի հետ	*1.հաշվառում է կատարում:* *2.Անդրադարձ տնային առաջադրանքներին:* *3 .Մատուցում է նոր նյութը:* *4.Պատասխանում հարցերին, հետևում աշխատանքներին և օգնում, եթե կարիք լինի:* 5.*Անհատապես*	1.Ե՞րբ է բառամիջում և բառավերջում **գ** գրվում, սակայն **ք** արտասանվում 2.Ո՞ր բառերն են գրվում այնպես, ինչպե՞ս արտասանվում են: 4-Եթե դեռևս նկատվում է սխալ	Մտագրոհի մեթոդ: Զույգերով աշխատանք «Խճանկար կամ Զիգսո»

Ավարտ 5 րոպե	4. ներկայացնում են առաջադրանքները։ Անդրադարձ է կատարվում նոր բառերին, դրանցով կազմվում են նախադասություններ։ Ուսուցչի օգնությամբ վերհիշում են Գ-Կ-Ք-ի գրության առանձնահատկությունները։	*նշում է աշակերտներից յուրաքանչյուրի ձեռքբերումները դասի արդյունքում, նշում բացթողումները։*	ըմբռնումներ, ապա հարցերի միջոցով /դիմել աշակերտների օգնության/ վերացնել դրանք	
Տնային աշխատանք	Տնային աշխատանք են հանձնարարվում վարժություններ N1, 3, 6 էջ 73(քննարկվում է նաև տնային աշխատանքը)։			

Փոխտնօրեն …………..

Առաջադրանք 1

1.**Լրացնել ը տառը այն բառերում, որտեղ անհրաժեշտ է** ։

-ղձալի, -մբիշ, -նկույզ,-զբոսնել, -շտապել, -սպասել, -սփոփել, համ-նթաց, **գահ-նկեց**, գիրկ-նդխառն, զմ-ռսել, -նթերակա, ինքն-ստինքյան, չ-նկճվել, ամենա-նտիր, **մ-թնշաղ**, ան-նդունելի, **ակ-նդետ**, ան-նդմեջ, **որոտ-նդոստ**, ձ-կնկիթ, ամենա-նդունակ, չ-նդունել, մերթ-մերթ։

2. **Տրված բառերով կազմել բառակապակցություններ**։

Գործընկեր, ընթանալ, ճեպընթաց, ընկույզ, ըմբիշ, ըղձալի։

3.**Կազմել նախադասություններ՝ 1-ին առաջադրանքի թավ գրված բառերով**։

4.**Փակագծում տրված բառերում ավելացնել բաց թողնված ը տառը,որտեղ անհրաժեշտ է և տեղադրել տեքստի համապատասխան նախադասություններում:**

Գեղեցիկ է Լոռին իր ---------կատարներով,-------------գիշերներով,-----------գետակներով,------------ժողովրդով:Ահա թե ինչու ----------հանգստանալ այնտեղ:Տեղ հասանք ճեպընթաց գնացքով:------------ընտելացանք վայրին,ուր ամեն----------բնությունը փոխում էր գույները:Սքանչելի են Լոռու թե՛ -------, թե՛ լուսնյակ գիշերները,գույնզգույն ծաղիկները,ողջ բնաշխարհը:

(սր-նթաց,լուս-նկա,նախ-նտրեցինք,ակ-նթարթ,կոր-նթարդ,հյուր-նկալ,օր-ստորե,մթ-նկա)

Առաջադրանք 2

Սոխակը

1.Ամբողջ աշխարհում չէր գտնվի ավելի գեղեցիկ պալատ, քան Չինաստանի կայսեր ապարանքն էր:Դղյակը շրջապատված էր էլ ավելի շքեղ և հրաշալի մի այգով: Այգում աճում էին հրաշագեղ ծաղիկներ, իսկ դրանցից լավագույններն արծաթե զանգակներ ունեին,որոնք ամենաաննշան զեփյուռից անգամ մեղմ շրշում էին և իրենց կողմը դարձնում անցորդների հայացքները:

2.Այգուց դուրս փռված էր բարձր ծառերով և խոր լճերով մի անտառ, որը հասնում էր մինչև կապուտակ ծովի ափը: Ահա այդ անտառում ապրում էր սոխակը: Նա այնպես սքանչելի էր երգում,որ հոգսերի բեռան տակ կռացած խեղճ ձկնորսը,նրան լսելով,մոռանում էր իր ուռկանը:

3.Աշխարհի բոլոր ծագերից ճանապարհորդներ էին գալիս այդ կայսեր մայրաքաղաքը: Ապարանքն ու այգին զարմանում էին, իսկ սոխակը խիստ հուզում, ուղղակի ապշեցնում էր նրանց: Բայց ամենազարմանալին սոխակն է,-միաբերան ասում էին նրանք:

4.-Ի՞նչ սոխակ,- զարմացավ կայսրը,երբ նրա մոտ խոսք բացեց օտարերկրացի մի ճանապարհորդ: - Ես ինչու՞ չգիտեմ նրա մասին:

Նա իր մոտ կանչեց գլխավոր պալատականներին:

- Պարզվում է՝ մենք ունենք մի հիանալի թռչուն՝ սոխակ անունով: Ես ցանկանում եմ, որ այդ թռչունը հենց այսօր այստեղ լինի և երգի ինձ համար:

5. -Այդ թռչունի մասին ես չեմ լսել ,կորոնեմ և կգտնեմ:

Եվ ահա կայսեր առաջին պալատականը սկսեց վեր ու վար վազել սանդուղքներով, փնտրել դահլիճներում և միջանցքներում,հարցուփորձ անել բոլոր հանդիպողներին: Բայց պալատում ոչ ոք չէր լսել սոխակի մասին:

6.Վերջապես խոհանոցում գտան մի խեղճ աղջկա,որն ասաց.

-Աստվա՜ծ իմ, սոխա՜կ... Գիտե՞ք, թե ինչպե՛ս է երգում նա: Ամեն անգամ, երբ անտառով տուն գնալիս նստում եմ հանգստանալու,լսում եմ սոխակի երգը: Աչքերս լցվում են արտասուքով,իսկ սիրտս այպես է հրճվում, կարծես մայրս է ինձ համբուրում:

7.Բոլորը ճանապարհ ընկան դեպի անտառ: Յանկարծ անտառով մեկ տարածվեց սոխակի երգը:

-Ա՜յ,դա է սոխակը,լսեցե՛ք,լսեցե՛ք:Ահա և ինքը:

Աղջիկը մատով ցույց տվեց ծառի բարձր ճյուղին նստած թռչնակին:

- Մի՞թե սա է,- զարմացավ կայսրի առաջին նախարարը,- ի՜նչ հասարակ թռչուն է:

- Պստիկ սոխակ,- կանչեց փոքրիկ խոհարարուհին,- մեր ողորմած կայսրը կամենում է լսել ձեզ:

- Շատ ուրախ եմ,- պատասխանեց սոխակը և այնպես դայլայլեց, որ ուղղակի հրաշք էր:

8. Հսկայական դահլիճի մեջտեղում սոխակի համար տնկված էր մի ոսկե ձող: Բոլոր պալատականները հավաքվել էին խոհանոցի փոքրիկ աղջկա էլ թույլ էին տվել կանգնելու դահլիճի դռան շեմքին. այժմ նա պալատական խոհարարուհու կոչում էր ստացել:
Բոլորը զուգված և զարդարված էին և աչք չէին հեռացնում մոխրագույն փոքրիկ թռչունից: